No. 167. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Zaturdag 15 Julij.

PUBLICATIE.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD *BREDA*, in aanmerking nemende, dat door de droogte des weders, vele pompen en putten geen genoegzaam water meer opleveren, om daarvan anders dan het volstrekt noodige gebruik te maken;

Brengen ter kennisse der ingezetenen, dat het provisioneel is verboden, om Stads straten, pleinen en stoepen, te schuren en schrobben; met waarschuwing, dat degenen welke bevonden worden dit verbod te overtreden, zullen vervallen in eene boete van drie gulden.

Wordende den Kommissaris van Politie gelast op de nakoming dezer toe te zien en door zijne Agenten te doen toezien.

BREDA, den 14. Julij 1837.

DE ROY, vt.
Ter ordonnantie van dezelven,
De Secretaris der Stad,
H. W. SCHAIKES.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 12den Julij.

De kamer der pairs heeft heden beraadslaagd over de vier ontwerpen van spoorwegen, welke reeds door de kamer van afgevaardigden zijn aangenomen. De minister van openbare werken, *Martin*, du Nord, voerde het woord, voornamelijk ter verdediging van het ontwerp voor den weg van Alais naar Beaucaire, voor welke door het gouvernement aan de ondernemers een voorschot wordt gegeven van zes millioen, eene bepaling welke dit ontwerp reeds bij de afgevaardigden veel tegenstand heeft doen ontmoeten. De minister poogde het bestuur vrij te pleiten van de vooronderstelling, dat hetzelve ten deze met ligtzinnigheid was te werk gegaan; men had de zaak rijp overwogen; de kompagnieschap had acht millioen bijeen gekregen, doch het was haar onmogelijk geweest, om van de binnenlandsche kapitalisten de ontbrekende zes millioen te bekomen; zij had zich dus ten laatste tot het gouvernement gewend; 't welk, uit hoofde het nut van den weg en naar het voorbeeld van Engeland, waar grootsche ondernemingen voornamelijk ook door de medewerking van het bestuur tot stand komen, had gemeend, zijne ondersteuning niet te kunnen weigeren. De minister noemde vervolgens de waarborgen op voor de terugbetaling der voorgeschotene gelden, en vermeldde, dat de kompagnieschap zich verbond om de steenkolen aan het gouvernement 20 pCt. onder den gewonen prijs te leveren. Niettegenstaande dit betoog van den minister, verklaarden zich slechts 59 leden voor en 35 tegen het ontwerp, hetgeen wel als een bewijs wederom kan aangemerkt worden, dat men in Frankrijk, om onderscheidene belangen, nog op verre niet zoo als elders met het spoorwegen-stelsel ingenomen is. — Over de drie andere ontwerpen was bij het vertrek van den post nog niet beslist.

— Men denkt dat de tegenwoordige zitting der wetgevende kamers tegen donderdag den 20sten dezer zal gesloten worden; de kamer der pairs zal hare werkzaamheden met het begin der volgende week hebben ten einde gebragt.

— Heden is de Koning te Parijs gekomen en heeft in den raad voorgezeten.

— Een der ministeriele bladen spreekt heden het gerucht tegen, dat de heer *Martin*, du Nord, zijne demissie wilde geven. Lieden intusschen, die immer eene verandering van ministerie voorspellen, beweeren, dat niet alleen de genoemde minister, maar ook zijn ambtgenoot *Lacave Laplagne*, hun verlangen hadden te kennen gegeven ontslagen te worden. De reden van hun besluit moest gezocht worden in het verschil van gevoelen, toen de zaak van de ontbinding der kamer het eerst in den raad is ter sprake gekomen.

— Volgens hetgeen men heden meldt, zal er van het vertrek des maarschalks *Clauzel* naar Spanje niets komen. Naar het zeggen had de maarschalk aan het ministerie mededeeling gedaan van de hem gedane voorstellen door het gouvernement der Koningin, maar in plaats van den bijval dien hij verlangde te ontmoeten, had men integendeel het ontwerp afgekeurd, en was hij er van teruggekomen, om zich met de hem voorgestelde altijd gevaarlijke onderneming verder in te laten. Men heeft — dus wordt er verder gezegd — wat laat ingezien, dat een gedeputeerde zijne plaats niet dan voor de dienst van zijn land mag verlaten, en dat een fransche maarschalk slechts een fransch leger mag aanvoeren. De vrienden van den maarschalk verzekeren nu, dat er nimmer ernstig onderhandeld is geworden; wij gevoelen, thans bij de ophanden herkiezingen, waarom die betuiging gedaan wordt, maar zij wordt te laat gedaan, om voor geheel echt te worden aangenomen.

— Berigten uit Engeland alhier ontvangen, melden de aankomst aldaar van den prins *Louis Bonaparte*, aan boord der paketboot *Washington*. Men zegt thans, dat de prins reeds tijdens zijne deportatie, aan het fransch gouvernement de belofte niet heeft willen doen, van nimmer naar Europa terug te keeren. Ten gevolge van die weigering zou het dan ook geweest zijn, dat de prins eerst in de rigting van Noord-Amerika, toen naar Rio-Janeiro en vervolgens eindelijk naar New-York is vervoerd geworden. Het eenige, dat hij had willen beloven, was de toezegging geweest, van geen aanslag meer tegen het fransch gouvernement te zullen beproeven. Te gelijker tijd verzekert men, dat de hertogin van St. Leu in der tijd geweigerd heeft, de aanbiedingen van het bestuur voor den afstand van haar verblijf Arenenburg in Thurgau aan te nemen. Men denkt nu dat de prins zich weldra tot zijne moeder zal begeven, die steeds ernstig ongesteld is.

— Te Lyon is door de kamer van koophandel ter openbare kennis gebragt, dat het Sardinische gouvernement, bij wijze van represaille, aan de Spaansche vaartuigen, te beginnen met den 1sten dezer, den toegang tot de Sardinische havens verboden heeft. Het tegenwoordig gouvernement te Madrid heeft namelijk vroeger een' dergelijken maatregel opzigtelijk de Sardinische schepen genomen, op grond of uit vreeze, dat door de vrije vaart dier schepen, de toevoer van krijgsbehoeften aan de aanhangers van don *Carlos* begunstigd werd.

— Telegraphische depeches omtrent de zaken in Spanje zijn er heden niet bekend gemaakt. Het eenige wat men van de grenzen heeft vernomen, is vervat in een berigt uit Bayonne van den 8sten, hetwelk echter te weinig naauwkeurigs behelst, om er staat op te kunnen maken. Omtrent den marsch van don *Carlos* wordt men alleen, zonder verdere aanduiding, gezegd, dat de Pretendent den 5den te Calatayud was gekomen. De militaire opstand te Ernani wordt in dit berigt als geëindigd voorgedragen. De generaal *Rendon* was aan zijne wonden overleden; *O'Donnell* bleeft zijn door den opstand verworven kommando behouden.

Omtrent de bewegingen van de in Navarre geblevene karlistische troepen zegt het bovengenoemde berigt, dat de opperbevelhebber *Uranga* zijn hoofdkwartier te Elorrio had gevestigd. *Guergue* zette met 4 bataillons zijne beweging in de rigting van Balmaseda en naar de valleijen van Losa en Mena voort. Door deze beweging hebben verscheidene constitutionele detachementen in allerijl van Logrono de wijk naar Vittoria moeten nemen. Men wil uit Bayonne reeds verzekeren, dat er tweedragt bestaat tusschen den militairen bevelhebber en de leden der junta van Navarre.

Het overschot van het engelsch legioen, hetwelk zich nog te St. Sebastiaan bevindt, is een ware geesel voor de bewoners dier stad geworden; deze zijn dan ook op alle middelen bedacht om zich van deze lastige gasten te ontslaan en hebben daartoe [illegible] inschrijvingen geopend ten einde derzelver overvaart naar Engeland te bekostigen. De straten zijn gevuld met deze lieden, die van band en orde ontslagen, dikwijls stom-dronken in de [illegible] straten liggen en door daartoe bepaald bestemde rondes opgenomen en weggedragen worden.

Het ontslag van *Espartero* als opperbevelhebber wordt thans als zeker opgegeven. Zijn opvolger schijnt nog [illegible]

Te Bayonne liep het gerucht dat de koningin-[illegible]

Madrid verlaten had. Een ander berigt uit die stad zegt, dat de stedelijke regering voornemens was, om zich tegen het vertrek der koningin te verzetten, zoo deze daartoe den wil mogt doen blijken. De bijzondere tijdingen uit Madrid zelve tot den 4den gaande, melden van dit een en ander nog niets; de dagbladen die men slechts tot den 2den ontvangen heeft, wijden alleen uit over het toen te Madrid als gerucht zich verspreidend berigt van den overtogt van don *Carlos* over den Ebro, en trachten, uit door hen opgemaakte strategische berekeningen, aan te toonen, dat die overtogt niet wel mogelijk kan zijn. De bovengemelde bijzondere berigten nu, van den 4den, houden het volgende:

» Talrijke arrestatien zijn er sedert eergisteren gedaan; de kaserne der gendarmerie, een der staatsgevangenissen waar de meeste strengheid in de behandeling heerscht, heeft talrijke bewoners gekregen. Ofschoon de reden van al die arrestatien niet bepaald bekend zij, zou men, naar de loopende geruchten, het er voor moeten houden, dat laaghartige koningsmoorders hunne misdadige aanslagen in deze hoofdstad hebben zoeken ten uitvoer te brengen. Men verzekert dat de koningin, op den 2den, bij het terugkeeren naar het paleis, in de straat Santiago, het portier van haar rijtuig eensklaps verbrijzeld zag door een vrij groot stuk lood. Gelukkig bleef H. M. onverlet; dit zou echter de reden der voormelde arrestatien zijn geweest. Voor de echtheid dezer bijzonderheden kunnen wij intusschen tot heden niet instaan."

In een ander berigt wordt gezegd, dat de ministers bedacht zouden zijn, om het bevel over de gemobiliseerde nationale garden aan een officier van het staande leger op te dragen, ten einde daardoor van dezelve meer nut te trekken.

Voorts schrijft men in gedachte briefwisseling:

» In het Noorden vorderen wij niet, want onze troepen blijven steeds eene verdedigende houding bewaren; in Arragon en Valencia zijn wij niet vooruit gegaan; de pretendent zal weldra de hoofdstad bedreigen; men mag voor dezelve ook wel eenige vrees koesteren, want la Mancha, Estramadura en Andalusie worden onophoudelijk en straffeloos door de karlistische benden verontrust. Men is thans ernstig bedacht om de hoofdstad te dekken; commissarissen per post naar de generaals *Espartero*, *de Meer* en *Oraa* vertrokken, hebben die generaals, in plaats van de door hem verlangde geld- en levensmiddelen, de orde moeten overbrengen, om verscheidene detachementen, tot een gezamelijk bedrag van 10,000 man, voor de dekking van Madrid af te zonderen."

— Ter beurze heerschte heden eenige meerdere levendigheid dan de vorige dagen. De notering was: 5 pCt. 110,10, 15; 3 pCt. 79,15, 20; Nap. renten 97,60,50; Spanje 25⅝, ¾; Pass. 5⅛; Diff. 7⅛; Rom. L. 101¾.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 11den Julij.

De cholera die sedert eenigen tijd te Breslau, Dantsig en in verscheidene andere streken van Pruissen heerscht, en aldaar gestadig offers wegsleept, heeft zich thans ook weder te Warschau geopenbaard.

— In de koninklijke ijzergieterij te Berlijn is thans ten toon gesteld het ijzeren monument, hetwelk ter eere van den voortreffelijken *Gustaaf Adolf* op het slagtveld van Lutzen zal worden geplaatst. De kosten van dit gedenkteeken zijn bestreden uit de vrijwillige bijdragen, gedaan bij gelegenheid van de twee honderdste verjaring van dien veldslag, in welken genoemde vorst sneuvelde.

— Den 7den dezer is te Hanover een koninklijk patent verschenen, de officiele kennisgeving inhoudende van het overlijden van *Willem IV* en de aanvaarding der regering van den tegenwoordigen Koning, en waarin deze, na de verzekering gegeven te hebben van de welvaart en het geluk des lands voor oogen te zullen houden, verklaart tot de overtuiging te zijn gekomen dat de staatsgrondwet van Hanover in vele opzigten niet voldoet aan zijne wenschen, die alleen de bevordering van het welzijn der getrouwe onderdanen ten doel hebben. » Willende onze denkwijze zoo leest men verder in dit patent, » over dit hoogstaangelegen onderwerp aan ons getrouw volk openhartig doen kennen, zoo schroomen wij niet te verklaren dat wij in de staatsgrondwet, die voor ons noch in het *formele*, noch in het *materiele* verbindend is, geen genoegzamen waarborg vinden voor het bestendig welzijn onzer getrouwe onderdanen. Echter is het geenszins ons voornemen om omtrent dit gewigtig punt eenig besluit te nemen, alvorens zorgvuldig te hebben overwogen al wat daarbij is in acht te nemen. Veeleer is het onze koninklijke wil dat de vraag in overweging worde genomen: *of en in hoeverre er eene wijziging in de grondwet van den staat zal moeten gebragt worden, dan wel of de staatsregeling op den voet zal moeten worden teruggebragt waarop zich dezelve voor de uitvaardiging der grondwet van den staat* (in 1823) *bevond*, na het zorgvuldig onderzoek waarvan, wij de algemeene standen zullen bijeenroepen om hun van ons koninklijk *besluit kennis te geven*. Weleer hebben onze getrouwe onderdanen zich gelukkig en tevreden gevoeld onder de van geslacht tot geslacht overgeërfde grijze staatsinrigting. Dit aloude pand van verknochtheid en trouw aan den vorst en van het vertrouwen dat men in hem stelde, verhoogde het geluk van den regent en bevorderde het welzijn zijner onderdanen. Vurig wenschen wij zulk een gelukkigen toestand te weeg te brengen."

Te Berlijn wilde men weten dat de Koning van Hanover den verdreven Hertog *Karel* van Brunswijk zou hebben uitgenoodigd om zich naar Hanover te begeven. [De regerende Hertog van Brunswijk, *Wilhelm*, is den 6den aldaar aangekomen; welligt verwart men deze berigten.

— Onder de vele aanzienlijke vreemdelingen, die in de laatste dagen alhier zijn aangekomen, merkt men de Russische gezant te Berlijn, den heer *de Ribeaupierre*, en de Pruissische minister van binnenlandsche zaken en policie *von Rochow* op. De laatstgenoemde zal zich met eenen secretaris en eenen geheimraad, naar de Rhijngewesten begeven, om den geest aldaar met naauwkeurigheid gade te slaan.

— De Vorst *von Metternich* zou zich 5den naar Ischl, de tegenwoordige verblijfplaats van het Hof, begeven. Z. D. zou zich aldaar echter niet lang ophouden. Voor dat de Vorst aan de uitnoodiging zou voldoen van den Koning van Beijeren om de kunstschatten door Hoogstdezelve in zijne residentie Munchen bijeen verzameld, te komen bezigtigen, zal Z.D. nog op zijn buitengoed bij Weenen een luisterrijk feest aan de gezanten der vreemde mogendheden geven.

Monsignore *Cappacoini* is uit Rome te Weenen aangekomen. Men weet dat onlangs uit eerstgenoemde stad gemeld is, dat deze prelaat met eene geheime zending voor het Noorden belast was geworden.

— Bijna dagelijks luiden de berigten die men uit Napels, omtrent de *Cholera* ontvangt, ongunstiger. Er stierven, volgens de jongste tijdingen 400 menschen in het etmaal, van 13 April tot 27 Junij zijn meer dan 10,000 menschen aan die ziekte bezweken. Alle schouwburgen zijn gesloten, alle openbare vermakelijkheden en bijeenkomsten waren verboden of hadden van zelf geen geene plaats; de beurs was ledig. Het vertrek van de Koningin, weduwe, die gelijk men weet zich naar Zwitserland zou begeven, had door de ongesteldheid of het afsterven van de personen die haar gevolg uitmaakten, moeten uitgesteld worden. In weerwil van die algemeene ellende, was er onlangs nog door den Sardinischen gezant een bal gegeven; vele aanzienlijke lieden, die hetzelve hadden bijgewoond waren door de noodlottige kwaal aangetast en meerendeels daaraan bezweken. In den nacht van den 24. op den 25sten waren uit den Vesuvius herhaaldelijk vlammen omhoog gestegen, en had men zich toen gevleid dat, zoo ten gevolge daarvan, als van de koeler geworden luchtgesteldheid, de ziekte een gunstiger keer zou genomen hebben; maar deze behield haar zelfde kwaadaardig karakter.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 14den Julij.

Uit 's Gravenhage schrijft men ons van gisteren:

» Gisteren heeft H. K. H. prinses *Albert* van Pruissen, op Hoogstderzelver paleis, audientie verleend aan de nederlandsche en buitenlandsche ministers, in deze residentie aanwezig. Des middags is er familie-diner ten hove gehouden.

» Dezer dagen is alhier aangekomen de heer *W. Roloff*, majoor bij den generalen staf van het leger."

— Uit Amsterdam wordt van gisteren geschreven:

» Eerstdaags zullen, naar men verneemt, de beurs-bezoekers weder het oude lokaal gaan betrekken, hetwelk bereids tot op de hoogte der bogen is gesloopt te worden. Er moet namelijk besloten zijn tot het herbouwen eener geheel nieuwe beurs op het emplacement van de groote vischmarkt, tot en met het huis *onder het zeil*, benevens de belendende gebouwen van den Vijgendam en de Warmoestraat. Het thans nog tot hulpbeurs dienende gebouw zou voorloopig behouden en ingerigt worden tot eene soort van werk- en bergplaats der voor het nieuw op te rigten gebouw benoodigde materialen."

— Blijkens het jaarlijksch algemeen verslag nopens den staat der maatschappij van weldadigheid en dien der kolonien, beliep de geheele bevolking derzelven op 31. December 1836, 8404 zielen, en dus een weinig meer dan bij den aanvang van dat jaar. In de gewone kolonien is de bevolking verminderd met 50 zielen verminderd. Het getal nieuw opgenomen kolonisten, bedraagt 280, hetgeen 40 minder is dan in 1835. Het getal ontslagen kolonisten is 162, waaronder 8 huisgezinnen, 28 zielen tellende. Er zijn 118 kolonisten kinderen of wezen ontslagen. Niet minder dan 45 heeft het aantal weggeloopen kolonisten beloopen, waartegen het aantal teruggebragte ontvlugten slechts 14 bedragen heeft. Op 31. December waren er in de verschillende gestichten 2175 bedelaars aan-

weinig van welke 1075 vrijwillige, en 884 eigenlijk gezegde bedelaars waren, terwijl van 218 de soort, waartoe zij behoorden, onbekend is. Wat de geneeskundige dienst aangaat, was dezelve over het geheel niet ongunstig, waartoe de doelmatige behandeling der zieken, vooral in de gestichten, alwaar daarvoor afzonderlijke zalen bestaan, niet weinig bijdraagt. Betrekkelijk den landbouw blijkt het, dat het jaar 1836 veel meer dan 1835, ja zelfs dan eenig jaar te voren, heeft opgeleverd, beloopende dat meerdere, bij 1835 vergeleken, 640 mud rogge, 20,606 mud aardappelen, 479 mud boekweit, 340 mud haver, 17 mud garst, 28 mud lijnzaad, 445 bundels vlas en 96780 pond klaverhooi; zijnde de meerdere waarde der tuinvruchten, zaden en zuivel rujm *f* 2000, terwijl alleen het hooi van natuurlijk groenland ruim 34,000 pond minder dan in 1835 heeft opgebragt, en de veestapel of liever de vetmesterij meer zou hebben uitgeleverd, indien de koeijen, om bekende redenen, niet te lang hadden moeten worden aangehouden en daardoor te oud waren geworden, om met groot voordeel te worden vet gemest. Hoe voordeelig intusschen de landbouw in 1836 is geweest, bestaat er echter gegronde hoop op nog hoogere opbrengsten, zoo ten gevolge der voorschriften door de directie gegeven, tot eene meer bepaalde opneming der bouwcultuur in het stelsel van den kolonialen landbouw, wat de gewone kolonien en Veenhuizen betreft, als door de uitbreiding, welke de landbouw in het algemeen, ten gevolge der welwillende schikkingen van de hooge Regering, zal ondergaan, en gedeeltelijk reeds ondergaan heeft. Nopens de houtpoting, wordt in het verslag gezegd, dat de gewone houtsoorten, als de berk, eik en els, voor de kolonien verre weg de geschiktste bevonden worden; doch om de aankweeking hiervan met vrucht te doen, zoude er meer werks, ter diepe omzetting of losmaking van den grond, gevorderd worden, dan men op dit oogenblik, bij zoo veel arbeids, als er reeds te verrigten valt, behoorlijk zou kunnen doen. In al de kolonien te zamen is er gemaakt 236 stuk baggerturf, en 776 dagwerk lange turf; dat gekost heeft aan arbeidsloon *f* 8074,83½ en aan accijns, ongeveer, *f* 5000, te zamen *f* 13,074,83½ welke som, omgeslagen over eene bevolking van 6700 zielen, na aftrek van de ambtenaren en de 200 huisgezinnen, die in de gewone kolonien zelven hunnen brand gestoken hebben, op bijna *f* 2,00 den persoon komt te staan. Uit den staat van de hoeveelheid geweven en verbruikt voer- en pijlaken, en grijs linnen en doffendoek, gedurende den jare 1836, in iedere kolonie, vergeleken met de vorige vier jaren, blijkt, dat er in 1836 wederom 17,420 el meer vervaardigd is dan in 1835, en dat de opklimming sedert 1832 is geweest van 27,760 el tot 91,297 el.

Voorts schrijft men uit Frederiksoord, dat Z. M. de Koning, op Hoogstdeszelfs gedane reize, ook de kolonie Willemsoord is doorgereisd, aldaar nog eenige oogenblikken heeft stilgehouden en de ambtenaren, welke zich aldaar bevonden, met minzaamheid toegesproken, terwijl de kenteekenen van hulde en verkleefdheid, door de kolonisten dier kolonie gegeven, door Hoogstdenzelven met welgevallen werden waargenomen. Ook Z. Exc. de luitenant-generaal en baron *J. van den Bosch* heeft dezer dagen de kolonien wederom bezocht en zich met derzelver belangen op de plaats onledig gehouden; vergezeld van den weleerw. zeer geleerden heer *G. Ruitenschild*, nieuw benoemd lid der permanente commissie, meer bijzonder voor de zaken van godsdienst, zedelijkheid en beschaving, welke als zoodanig zijn eerste bezoek aan de kolonie gebragt heeft. Nog meer andere voorname bezoekers worden er verwacht."

— Uit het verslag der gedeputeerde staten van Utrecht, hetwelk thans in deszelfs geheel publiek is, doch behalve het reeds medegedeelde (zie ons n°. 165) weinig algemeen belangrijks bevat, ontleenen wij het volgende, het omtrent krankzinnigenhuis te Utrecht, die zoo nuttige instelling, welke ingevolge een plan van het jaar 1827, meer in overeenstemming is gebragt geworden met den staat van dusdanige gestichten in Frankrijk, Engeland en andere landen. Tot dat einde werden er vereischt 1°. uitbreiding van lokaal, 2°. het geven van eene geheel andere strekking aan de inrigting, waartoe noodig was het aanstellen van een geschikt personeel en het classificeren der krankzinnigen naar hunnen rang in de maatschappij en den graad hunner krankzinnigheid; en voornamelijk 3°. doelmatige geneeskundige hulp, zorgvolle verpleging en toezigt. « Om deze doeleinden te bereiken," leest men in het verslag," zijn Regenten onafgebroken werkzaam geweest. Maar zouden hunne weldadige inzigten met den gewenschten uitslag worden bekroond, dan moest in de eerste plaats naar middelen worden omgezien, tot verbetering van den financielen toestand van het gestich: en het is Regenten mogen gebeuren, hunne daartoe aangewende pogingen aanvankelijk gezegend te zien, daarin geholpen door de bijdragen ten dien einde van wege UEd. Gr. Achtb. verleend, en die van hulpvaardige menschenvrienden: door eene jaarlijks verhoogde subsidie van de stedelijke Regering van Utrecht; door het opnemen van gelden waarvan nu regelmatig jaarlijks een gedeelte wordt afgelost en wel voornamelijk door de inkomsten der verplegingkosten van de lijders. Sedert dien tijd is dan ook, door den aankoop van onderscheidene woningen nabij het gesticht gelegen, door den aanbouw van twee vleugels aan de beide zijden van het hoofdgebouw, het afbreken van de doellooze verblijven en het inrigten van ruime en luchtige lokalen voor iedere sekse en klasse; en door het aanleggen van plaatsen en tuinen, — aan het gesticht een aanzien en gedaante gegeven, welke hetzelve, — ofschoon in ruimte nog wel iets te wenschen overlatende, — eenigermate kan doen wedijveren met de beste inrigtingen van gelijken aard buiten 's Lands; terwijl nog jaarlijks met de in- en uitwendige verbeteringen en vergrooting wordt voortgegaan.

» In het gesticht, hetwelk vroeger slechts tusschen de 20 en 30 patienten konde bevatten, wordt nu aan een getal van bijna honderd lijders, uit alle oorden des Rijks naar herwaarts overgevoerd, verpleging, verzorging en geneeskundige hulp verleend.

» Ten gevolge van deze doelmatige inrigting, zag men al spoedig alle dwangmiddelen verdwijnen; de onrustige kranken — weinige ongeneeslijke uitgezonderd — eene geruste en stille gemoedsgesteldheid aannemen. Tevredenheid en lust tot orde en werkzaamheid werden algemeen bij de ongelukkigen, die niet onnoodig van hunne vrijheid werden beroofd, opgemerkt, zoodat Z. K. H. prins *Frederik*, toen Hoogstdezelve, bij gelegenheid van het Academisch eeuwfeest, het gesticht bezocht en in alle deelen gadesloeg, omtrent een en ander, en inzonderheid over de vrijheid, welke aan de patienten werd gelaten, niet genoeg zijne verwondering en goedkeuring kon betuigen.

» Doch wat verder bijzondere opmerking verdient, en waarvan de Regenten de aangenaamste zelfvoldoening genieten, zijn de heilrijke gevolgen hunner onvermoeide pogingen tot herstelling van de lijders, waarvan de uitkomst de verwachting verre overtreft; zijnde het bij eene naauwkeurige statistische vergelijking met de beste gestichten elders gebleken, dat, in evenredigheid tot de bevolking, uit het krankzinnigenhuis alhier, waaruit vroeger slechts wenige personen hersteld vertrokken, jaarlijks meerder lijders hersteld worden ontslagen, dan uit de beste inrigtingen van dien aard in andere Landen."

— Het verslag van de gedeputeerde staten der provincie Vriesland omtrent den toestand van dat gewest sedert het laatstverloopen jaar, luidt over het algemeen niet zoo gunstig als de overige tot dus verre openbaar geworden provinciale verslagen. De staat van den handel *in detail* in dat gewest is wel vrij gunstig gebleven; maar de buitenlandsche scheepvaart heeft, even als het vorige jaar weder nadeelige uitkomsten opgeleverd, en zijn de daaromtrent bestaande ongunstige vooruitzigten, in allen deele verwezenlijkt geworden. De vrachtprijzen waren in de meeste havens laag; op het tijdstip van het uitbrengen van het verslag waren de vooruitzigten deswege eenigzins gunstiger, daar de vrachten aanmerkelijk hooger dan in het afgeloopen jaar waren. Was de scheepvaart kwijnende geweest, de scheepsreederijen en scheepsbouw, die weleer in Vriesland zoo bloeiden, waren door deze stremming geenszins opgebeurd. De noodlottige stormen van het najaar hadden echter eenig werk aan dezelven verschaft. Ook omtrent de kustvisscherij (die in het vorige jaar met 36 schepen door 190 koppen bemand was uitgeoefend) kan men evenmin gunstige berigten geven. De vangst was minder dan het vorige jaar geweest. De onderneming van de heeren *Barend Visser en zoon* te Harlingen, die een schip ter walvischvangst hebben uitgerust, heeft vrij goede uitkomsten opgeleverd. Er zijn ruim 5000 robben gevangen. Dezelfde reeders hebben het voornemen om to het volgende jaar nog een schip tot hetzelfde einde uit te rusten, hetgeen, ook in het belang van Harlingen, zeer gewenscht zou zijn. — In den staat van fabrijken en trafijken was weinige verandering gekomen. De zoutziederijen waren steeds kwijnende; de steenbakkerijen, de pan- en estrikfabrijken hadden echter met goed gevolg gewerkt; de staten van het gewest hadden hunne toestemming verleend tot het oprigten van eenen pel- en runmolen te Dragten, en van eene pottenbakkerij en tabakskerverij terzelfder plaatse, alsmede tot het oprigten eener pottenbakkerij op Camstraburen, bij Leeuwarden, van eene wagenmakerij te Franeker en eene hoedenmakerij mede aldaar; terwijl, met derzelver goedvinden, de stijfselfabrijk van den heer *Fontein* te Franeker in eene fabrijk voor dakpannen en estrikken is veranderd.

De notering was gisteren (13 *Julij*) ter Antwerpsche beurs als volgt: Belg. 101; O. Metall. 104; Spanje 20¼; ⅝ Difered 7; Nap. renten 92½; B. Tavolière 58½; Sicil. 91½; Rom. L. 101⅛; dito Certif. te Antw. 97⅝; Braz. 85¼.

Volgens de Engelsche berigten, tot eergisteren loopende, was den vorigen avond in het Hoogerhuis het antwoord van H. M. de koningin weduwe, op het adres van rouwbeklag van dat Huis voorgelezen geworden. In dezelfde zitting was onder anderen verworpen het amendement van het huis der gemeente op een amendement der lords op de gemeentewet voor Engeland.

— Met de *William Fawcett*, die St. Sebastiaan den 5den heeft verlaten, was in Engeland het berigt aangebragt van de muiterij die onder het spaansche regiment *Princeza* te Erhani had plaats gehad. Men was te Londen onderrigt dat de kolonel *Elsworth*, die vroeger bij het Engelsche vreemden-legioen stond, maar later in spaansche dienst is overgegaan, bij de ongeregeldheden in de genoemde plaats het leven zou verloren hebben. Er waren zoo wel met de stoomboot *Fawcett* als met andere vaartuigen, omstreeks 500 man van het genoemde legioen naar Engeland gekomen.

— De over Liverpool uit de Vereenigde Staten ontvangen brieven, spreken van eene rijzing van 20 percent in den prijs der katoen.

— Ter Londensche beurs van den 11den waren genoteerd: 3 pCt. gec. 91 dito gered. 91¼; Ned. W. S. 5 pCt. 99⅝; dito 2½ pCt. 52; Spanje Ard. 21¼; coupons Mei 28; Diff. 7¾; Port. 5 pCt. 43½; 3 pCt. 27; Peru 19¼; Col. 24; Wissel op Amst. 12 7, 3m. 15¾.

NIEUW POLICIE-STELSEL TE LONDEN.

Dat gedeelte van Londen en deszelfs omstreken, in hetwelk de policie op den nieuwen voet bestaat, en uitgeoefend wordt door beambten die veel overeenkomst hebben met de

Parijsche *sergens de ville*, wordt in zeventien wijken verdeeld, waarvan elk door een der zeventien eerste letters van het alphabet wordt onderscheiden. Elke stadswijk heeft een onder-intendant en vier inspecteurs en elke landelijke wijk een opper-intendant en vijf inspecteurs. Het aantal policie-beambten voor elke wijk is tusschen 120 en 260, zoo dat men dezelve gemiddeld op 200 kan rekenen. De geheele sterkte van het nieuwe politie-korps bestaat uit 3,600 tot 4000 man. Over 15 of 20 policie-beambten, naar gelang der plaatselijke omstandigheden, is een opzigter gesteld. Ieder policie-beambte heeft zijn eigen terrein; in een gegeven tijdsbestek moet hij voor elke deur voorbijgaan, die zich op zijne linie bevindt. Dit tijdsbestek is korter of langer, al naar dat de wijken meer of minder volkrijk zijn. Zoo zijn er wijken waar de policie-beambten minstens telke tien minuten, andere waar hij telke veertig minuten voorbij elke deur gaat. Hieruit vloeit voort dat de policie-beambte zijne wijk door en door leert kennen; dat geen bewoner daarvan hem vreemd blijft, en de vreemdelingen of verdachten, die er zich in vertoonen spoediger zijne aandacht trekken. Dáár gesteld zijnde om voor alle wanorde en ongeregeldheid te waken, en het gezag te handhaven, zoo kan deze policie-beambte, aan den anderen kant zijne ingeroepen hulp niet weigeren, zich geene de minste willekeurige handelwijze veroorloven, zonder zich aan eene dadelijke bestraffing bloot stellen; daar op de kraag van zijn' rok, aan de eene zijde de letter van zijne wijk, en aan de andere zijde zijn nommer zigtbaar zijn. De policie-beambte moet tot zelfs zijne voetstappen berekenen, en, al heen en weder loopende, drie Engelsche mijlen in een uur afleggen. Het behoort tot de pligten van den opzigter, te zorgen dat de policie beambten hunne bepaalde voetstappen afleggen en op den voorgeschreven tijd en de vastgestelde keeren voorbij elk huis komen. Elke wijk is nog in twee onderafdeelingen verdeeld, aan het hoofd waarvan een inspecteur staat, die telke vier-en-twintig uren verwisseld wordt. Het hoofd-kwartier van iederen inspecteur is de kortegaard van elke wijk, waarover hij het toezigt somtijds aan den opzigter mag overlaten, terwijl hij zich in persoon van de goede nakoming der policie-voorschriften gaat overtuigen. De opper-intendant in elke wijk is gelijk aan den bevelvoerder van een regiment of den kapitein van een oorlogschip; hij bestuurt zijne afdeeling, leest de rapporten die men hem brengt en legt ze aan de drie commissarissen over, die met het oppertoezigt der politie-dienst in de wereld-stad zijn belast. — Dit stelsel is zeker meer dan eenig ander geschikt, om in geval van volksoploopen, enz. de rust in de hoofdstad te handhaven. Deze policie-beambten stichten meer nut dan een tienmaal grooter getal soldaten zou kunnen aanbrengen; en de ondervinding heeft geleerd dat in minder dan een uur tijds twee duizend politie-beambten, door het voortreffelijke der inrigting van het policie-wezen, zich van zelf op het punt vereenigden, waar hunne tegenwoordigheid vereischt werd.

174ste Koninklijke Nederlandsche Loterij.

VIJFDE KLASSE.

20ste Trekking: Geene.

21ste — No. 20767, een prijs van *f* 1000; No. 9188, een premie van *f* 3000.

GRAANMARKT

TE AMSTERDAM.

Van Woensdag 12 Julij.

TARWE. — Met iets meer handel aan cons.: 129 ℔ knappe b. Pools. *f* 260; - 131 ℔ o. Wismar *f* 236; - 131 o. Rost. *f* 236; - 129 ℔ Amelander *f* 220; - 125 ℔ n. Pruiss. *f* 179½; - 120 ℔ jar. Rost. *f* 225 bij partij.

ROGGE. — Tot vorige prijzen bij partijen verkocht: 119 ℔ jar. Pruiss. *f* 127 in entr.; - 122 ℔ dito op het water *f* 128, beide bij partij.

GARST. — Zonder handel.

HAVER. — Als vorgen: 86 ℔. dikke *f* 90.

ZAADMARKT

KOOLZAAD. — Is niets in omgegaan.

LIJNZAAD. — In een doen: 111 ℔ Peguaansch *f* 240; - 106 ℔ dito *f* 220.

RAAPOLIE. — Flaauwer en met vele verkoopers, op het najaar: per 6/w. *f* 32¾ à ⅝; - vlieg *f* 33½ à 33¼; - Sept. *f* 32 à 31¾; Oct., Nov. en Dec. *f* 31¾ à ½.

LIJNOLIE. — per 6/w. *f* 29¾ à ½; - vliegend *f* 29 à 28¾.

TER AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (15 Julij) waren genoteerd: Werkel. Sch. 2½ pCt. 52 7/16, ½; dito 5 pCt. 99⅛, ⅛; Kansb. *f* 22 11/16, ⅞; Amort.-Synd. 4½ pCt. 93⅛; dito 3½ pCt. 76; Handelm. 105, ⅞, ½; Oost-Indie 5 pCt. 98, ⅞; Ardoins 85 & 29⅛, 1/16, ⅛; dito Coup. van Mei 27; Met. 5 pCt. 100⅛; Columb. 16⅞; Disconto 3 per ¼;

, Heden overleed, tot droefheid van mij en mijne Echtgenoote, mijn jongste *DOCHTERTJE*, JOHANNA MARIA, in den ouderdom van ruim 8 jaren.

BREDA, den 13. Julij 1837.

J. L. KOSTER,
1e L. 2e Afd. Infanterie,
M. P. KOSTER,
Geb. TEN HAAGE.

Théâtre au Camp de Regen.

Avec et sous la protection de Son Excellence le Lieutenant Général Baron VAN GEEN.

Les artistes du Théatre Français *d'Amsterdam*, sous la direction de MM. DE BOER et ALEXANDRE, auront l'honneur de donner à la salle de Mr. KANNEMANS, six Représentations, dont la *troisième* et la *quatrième* auront lieu

Dimanche, 16, Juillet, 1837.

1o. LA CROIX D'OR, Opéra-Vaudeville en 2 Actes; 2o. Mr. SANS GÊNE, Vaudeville en 1 Acte.

Mardi, 18. Juillet.

1o. MICHEL ET CHRISTINE, ou LE SOLDAT ET LE PAYSAN, Vaudeville en 1 Acte; 2. PAUVRE JACQUES, Drame en 1 Acte; 3o. MOIROUD ET COMPAGNIE, Vaudeville en 1 Acte.

, Bij P. VAN DEN BERGH, Zadelmaker, in de Lange Brugstraat, Letter C., No. 2, alhier, zijn te bekomen STANGEN *à la* BAUCHER, volgens het model hem door den Ritmeester VAN MERLEN opgegeven.

BREDA, den 14. Julij 1837.

P. VAN DEN BERGH.

AANBESTEDING.

Op Dingsdag den 18. Julij 1837, des voormiddags ten elf ure, zal, onder nadere approbatie van Hun Ed. Groot Achtbaren, de Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie *Noord-Braband*, door Burgemeester en Assessoren der Gemeente *Oudenbosch*, worden Aanbesteed:

Het doen van eenige REPARATIEN aan het GEMEENTE-HUIS te *Oudenbosch*, met bijlevering van de daartoe behoorende Materialen.

Deze Aanbesteding zal geschieden op het Gemeentehuis voornoemd, bij inschrijving en opbod.

Het Bestek en Conditiën, waarop de Besteding zal geschieden, ligt ter lezing in het Logement *de Wildeman*, te *Oudenbosch*.

Daags voor en op den dag der Besteding, zal men aanwijzing en inlichting omtrent het werk, in loco, kunnen verkrijgen.

OUDENBOSCH, den 26. Junij 1837.

Burgemeester en Assessoren voornoemd,
VAN DEN DRIES,
Ter ordonnantie van dezelve,
GIEVERS, *Fung. Secretaris.*

VOOR BIJBELVRIENDEN.

Te *'s Gravenhage*, bij A. KLOOTS, wordt maandelijks, à 40 Cents, uitgegeven, en is ook bij BROESE & COMP., te *Breda*, te bekomen:

AANLEIDING
TOT
GODSDIENSTIGE OVERDENKINGEN
OP IEDEREN DAG DES JAARS,
DOOR
T. van Spall,
onder medewerking van eenige Godgeleerdvrienden.

„Om het Bijbellezen," zeggen wij met de woorden van eenen Recensent, „regt te bevorderen en te doen strekken tot heiliging des harten en de regte opvatting van verschillende Bijbelsche uitspraken, moet dit Dagschrift dienen.

„Een voortreffelijk Godgeleerde zegt van dit werkje, dat „het *leerzaam*, *beknopt* en *onderhoudend* geschreven is. Iedere „overdenking beslaat slechts anderhalve bladzijde, schoon zeer „compres en op fraai papier gedrukt, en hierom juist vonden „wij dit werkje ter gepaster algemeene gebruik."

Het gebruik dat dan ook van dit Dagschrift onder hoogere en middelbare standen gemaakt wordt, heeft onze verwachting overtroffen, en genoodzaakt zijnde den eersten halven jaargang van hetzelve te herdrukken, wordt de gelegenheid, om, *voor zoo ver, dit voor den geheelen jaargang niet reeds is geschied*, zich alsnog van 1e Julij af op dit werkje te abonneren, op nieuw opengesteld.

Te Breda, bij BROESE EN COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.